

УДК 339.13:004.89:336.7

DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.218.68-77>**Король М.М.**

доктор економічних наук

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Korol Maryna

Dr. of Economic Sc.

State University «Uzhhorod National University»

<https://orcid.org/0000-0003-4031-0858>**Перец М.В.**

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Perets Mariia

State University «Uzhhorod National University»

<https://orcid.org/0009-0003-0936-760X>**Пашенко Т.А.**

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Pashchenko Taras

State University «Uzhhorod National University»

<https://orcid.org/0009-0008-8101-1364>

КОН'ЮНКТУРА СВІТОВОГО РИНКУ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА ДИНАМІКА ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПОТОКІВ

У статті досліджено кон'юнктуру світового ринку штучного інтелекту. Розмежовано обсяг ринку, приватні, корпоративні, венчурні інвестиції як показники різних економічних процесів. Встановлено, що після спаду попередніх років приватне та корпоративне фінансування галузі відновило стрімке зростання, а частка штучного інтелекту в світовому венчурному капіталі істотно збільшилася. Виявлено концентрацію капіталу за трьома напрямками: генеративний штучний інтелект, обчислювана інфраструктура та компанії США, а також зміщення фінансування до великих угод. Обґрунтовано, що конкурентні позиції дедалі більше визначаються доступом до капіталу, обчислюваних потужностей та енергії, а не власними розробками. Показано роль капітальних витрат провідних технологічних корпорацій і державних програм США, ЄС, Китаю в розбудові обчислюваних потужностей.

Ключові слова: штучний інтелект, світовий ринок, інвестиції, інвестиційні потоки, венчурне фінансування, технологічні компанії.

GLOBAL ARTIFICIAL INTELLIGENCE MARKET CONDITIONS AND INVESTMENT FLOW TRENDS

The article examines the conditions of the global artificial intelligence market and the dynamics of investment flows. The purpose of the study is to reveal the current state of the artificial intelligence market and to determine the directions of capital concentration in the context of the growing role of computing infrastructure and state support. The research employs comparative and statistical analysis, the analysis of dynamic series, structural and geographical analysis, the examination of corporate financial reporting, and graphical and tabular methods of presenting results. Market size, private investment, corporate investment, venture financing and total technology spending are treated as indicators of distinct economic processes and are therefore analysed separately rather than aggregated. It is substantiated that private investment in companies related to artificial intelligence more than tripled over two years, while corporate investment demonstrated comparable growth rates, and the share of artificial intelligence in global venture financing more than doubled compared with the pre-2023 period. It is established that capital concentrates along three lines simultaneously. Generative artificial intelligence absorbed almost half of all private investment in the field. Information technology infrastructure and hosting became the leading recipient sector, exceeding forty per cent of all venture investment. Companies based in the United States accumulated three quarters of global venture investment value, substantially outpacing the European Union, China and the United Kingdom. A pronounced shift towards large transactions is

ISSN друкованої версії: 2224-6282

ISSN електронної версії: 2224-6290

© Король М.М., Перец М.В., Пашенко Т.А., 2026

revealed, since deals above one hundred million US dollars generated the prevailing share of venture investment value. It is shown that capital expenditure of the largest technology corporations and state programmes of the United States, the European Union and China reinforce the territorial concentration of computing capacity. The practical value of the study lies in providing a structured picture of investment flows, which may serve as a basis for assessing the competitive positions of countries and companies. It is argued that competitiveness is increasingly determined by access to capital, computing power and energy rather than by proprietary development alone.

Keywords: artificial intelligence, global market, investment, investment flows, venture financing, technology companies.

JEL Classification: M10, M31, D83, Q13, L14.

Постановка проблеми. Швидкий розвиток штучного інтелекту помітно змінює світовий технологічний ринок і напрями руху інвестиційного капіталу. Зростання попиту на технології штучного інтелекту потребує не лише фінансування розробок, а й розширення центрів обробки даних та серверних потужностей, унаслідок чого капіталомісткість галузі істотно підвищується, а конкурентні переваги дедалі менше визначаються самими лише технологічними рішеннями. Водночас інвестиції розподіляються нерівномірно між країнами, компаніями та окремими напрямками штучного інтелекту, а приватне фінансування дедалі частіше доповнюється державними програмами підтримки інфраструктури, енергетики та виробництва напівпровідників.

За таких умов виникає проблема, яка виходить за межі оцінювання обсягів фінансування. Різні джерела використовують неоднакові показники для оцінки ринку та інвестиційної активності, що ускладнює їх пряме порівняння. Додаткову складність становить те, що капітальні витрати провідних технологічних корпорацій на обчислювану інфраструктуру обслуговують кілька напрямів діяльності одночасно та не можуть бути повністю віднесені до штучного інтелекту. У зв'язку з цим виникає потреба у комплексному дослідженні сучасної кон'юнктури світового ринку штучного інтелекту та змін у структурі інвестиційних потоків.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематика розвитку світового ринку штучного інтелекту та його інвестиційного забезпечення привертає значну увагу міжнародних організацій, дослідницьких центрів і аналітичних агенцій. Проаналізований нами масив джерел умовно можна розділити на три групи: оцінювання масштабу ринку та місця штучного інтелекту серед передових технологій, моніторинг інвестиційної активності та венчурного фінансування, а також аналіз державної політики у сфері обчислюваної інфраструктури.

Першу групу формують дослідження конференції ООН з торгівлі та розвитку. У звіті «Technology and Innovation Report 2025» [1] обґрунтовано інклюзивний вимір штучного інтелекту, як детермінанта розвитку та надано оцінку його ролі в структурі ринку передових технологій; у аналітичному матеріалі [2] наведено прогноз зростання обсягу ринку до 2033 р. та зміни частки штучного інтелекту серед інших технологій. Gartner [3] оперує показником сукупних витрат підприємств і споживачів на технології штучного інтелекту та акцентує на необхідності передбачуваної окупності

інвестицій як умови масштабного корпоративного впровадження.

Другу групу становлять наукові праці, які присвячені безпосередньо інвестиційним потокам. Так, Стенфордський інститут у щорічному звіті AI Index [4] систематизує динаміку приватного та корпоративного фінансування та розмежовує його складові, фіксує роль державних фондів в країнах, де офіційна статистика приватних інвестицій не відображає реальних обсягів фінансування. ОЕСР [5] зосереджується на венчурному сегменті, аналізуючи галузевий і територіальний розподіл вкладень, концентрацію капіталу у великих угодах та зміну структури реципієнтів фінансування. Наукове осмислення інвестиційних процесів у сфері штучного інтелекту розвивається в кількох напрямках. А. Голдфарб, Б. Таска та Ф. Теодоридіс обґрунтовують статус машинного навчання як технології загального призначення, що пояснює масштаби й багатогалузевий характер відповідних інвестицій [6]. Д. Кампанн з критичних позицій аналізує роль венчурного капіталу у формуванні вартості нематеріальних активів штучного інтелекту, звертаючи увагу на внутрішні суперечності цього процесу [7]. Е. Сударманджі на вибірці з 2850 стартапів світу емпірично досліджує розрив у фінансуванні між компаніями сфери штучного інтелекту та іншими стартапами, з'ясовуючи, чи відображає він ефективний розподіл капіталу, чи ринкові спотворення [8].

Вітчизняний науковий доробок із цієї проблематики формується переважно навколо фінансових аспектів впровадження штучного інтелекту. Так, Л. Слюсарчук і Я. Слюсарчук [9] досліджують масштаби капітальних інвестицій в інфраструктуру штучного інтелекту, трансформацію джерел фінансування від власних коштів до боргового капіталу, окремо акцентуючи на ризиках формування «фіктивного капіталу», а також проблеми вимірювання реальної віддачі від інвестицій. А. Єременко [10] розглядає експансію штучного інтелекту в контексті геоекономічної фрагментації світового господарства, обґрунтовуючи політичну зумовленість формування технологічних блоків. Г. Андрощук [11] стверджує, що на міжнародній арені відбувається процес формування двох великих просторів у галузі технологій штучного інтелекту: перший об'єднує країни ОЕСР з безумовним фінансовим, технологічним і ціннісно-нормативним домінуванням США та ЄС. Другий – формується навколо Китаю, в орбіту якого потрапляють країни, для яких співпраця з Заходом ускладнюється через широкий спектр міжнародних суперечностей (зокрема і росія).

Третю групу утворюють програмні та нормативні документи, які визначають умови розвитку обчислюваної інфраструктури [12–16]. Емпіричною основою оцінювання капітальних витрат технологічних корпорацій слугує їх річна фінансова звітність [17–20].

Аналіз вищезгаданого доробку засвідчує про ґрунтовне напрацювання окремих складових проблеми (масштаби ринку, динаміка венчурного фінансування, державна підтримка), але недостатньо дослідженим є взаємозв'язок між концентрацією капіталу в обчислюваній інфраструктурі та формуванням конкурентних позицій країн і компаній. Окремого уточнення потребує роль капітальних витрат технологічних корпорацій, які через багатоцільовий характер відповідної інфраструктури не піддаються прямому віднесенню до інвестицій у сферу штучного інтелекту.

Метою статті є розкриття кон'юнктури світового ринку штучного інтелекту в 2023–2025 рр. та обґрунтування методологічного розмежування показників інвестиційної активності як підґрунтя для визначення напрямів концентрації капіталу та оцінювання ролі обчислюваної інфраструктури в їх формуванні.

Методи дослідження. Для досягнення мети дослідження використано такі загальнонаукові та спеціальні методи: узагальнення та наукової абстракції – для розмежування обсягу ринку, приватних, корпоративних і венчурних інвестицій; системного аналізу – для аналізу світового ринку штучного інтелекту як сукупності програмного забезпечення, обчислюваної інфраструктури, засобів кібербезпеки та професійних послуг; метод аналізу динамічних рядів – для оцінювання темпів приросту приватного, корпоративного, венчурного фінансування; метод структурного аналізу – для визначення часток генеративного штучного інтелекту, інформаційно-технологічної інфраструктури та інших сегментів у загальному обсязі вкладень; порівняльно-аналітичний метод – для зіставлення методологічних підходів міжнародних організацій і дослідницьких центрів до вимірювання інвестиційної активності; метод аналізу фінансової звітності – для оцінювання масштабів капітальних витрат провідних технологічних корпорацій на обчислювану інфраструктуру з урахуванням багатоцільового характеру відповідних активів; графічний та табличний методи – для структурованого подання динаміки інвестиційних потоків, їх галузевого та територіального розподілу.

Виклад основних результатів дослідження. У 2023–2025 рр. світовий ринок штучного інтелекту (ШІ) розвивався особливо швидко. Поширення генеративного ШІ та систем автоматизації супроводжувалося зростанням попиту на відповідні технології й обчислювальні ресурси. Одночасно помітно збільшилися обсяги приватних і корпоративних інвестицій, що

посилило роль ШІ як одного з важливих напрямів технологічного інвестування [1, с. 6, 21; 4, с. 178–179].

Сучасний ринок ШІ охоплює не лише програмне забезпечення, а й центри обробки даних, напівпровідники, серверне обладнання, засоби кібербезпеки та професійні послуги. Тому його розвиток дедалі більше залежить від доступності капіталу та обчислювальної інфраструктури, що безпосередньо впливає на напрями сучасних інвестиційних потоків [1; 3].

Щоб оцінити стан ринку, необхідно розмежовувати обсяг ринку, приватні й корпоративні інвестиції, ризикове фінансування та сукупні витрати на технології ШІ, оскільки вони характеризують різні економічні процеси. Наприклад, Конференція ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД) у своєму дослідженні використовує дані для оцінки масштабів ринку [1], Стенфордський університет – для спостереження за інвестиційною активністю [4], ОЕСР – для ризикового фінансування [5], а Gartner – для визначення сукупних витрат підприємств і споживачів на технології ШІ [3]. Завдяки різним методам дослідження ми можемо точніше оцінити стан і динаміку світового ринку штучного інтелекту.

Таке розмежування має принциповий характер для коректної інтерпретації емпіричних даних. Обсяг ринку відображає вартість реалізованих продуктів і послуг, приватні та корпоративні інвестиції – приплив капіталу до компаній, венчурне фінансування – його ризикову складову на ранніх стадіях, а сукупні витрати на технології – попит з боку кінцевих споживачів. Зіставлення цих величин призводить до хибних висновків щодо масштабів сектору, оскільки вони описують різні стадії руху капіталу та різні кола суб'єктів.

За оцінками ЮНКТАД, обсяг світового ринку ШІ у 2023 році становив приблизно 189 млрд дол. США. До 2033 року організація прогнозує його зростання до 4,8 трлн дол. (це у 25 разів більше, ніж у 2023 р.). Крім того, частка штучного інтелекту на світовому ринку передових технологій може збільшитися із 7% до 29% (рис. 1). Це вказує на посилення ролі ШІ та його поступове перетворення на один із ключових сегментів ринку передових технологій [2].

За даними Стенфордського університету (рис. 2), після спаду у 2022–2023 рр. обсяг інвестицій знову почав зростати: у 2023 р. їх обсяг у компанії, пов'язані з технологіями ШІ, становив 104,34 млрд дол. США, у 2024 р. – 151,48 млрд дол., а у 2025 р. – 344,66 млрд дол., що є на 127,5% більше порівняно з попереднім роком. За два роки обсяг приватного фінансування збільшився більше ніж утричі і відображає, що у 2025 р. відбулося значне прискорення інвестиційної активності у сфері ШІ [4, с. 179].

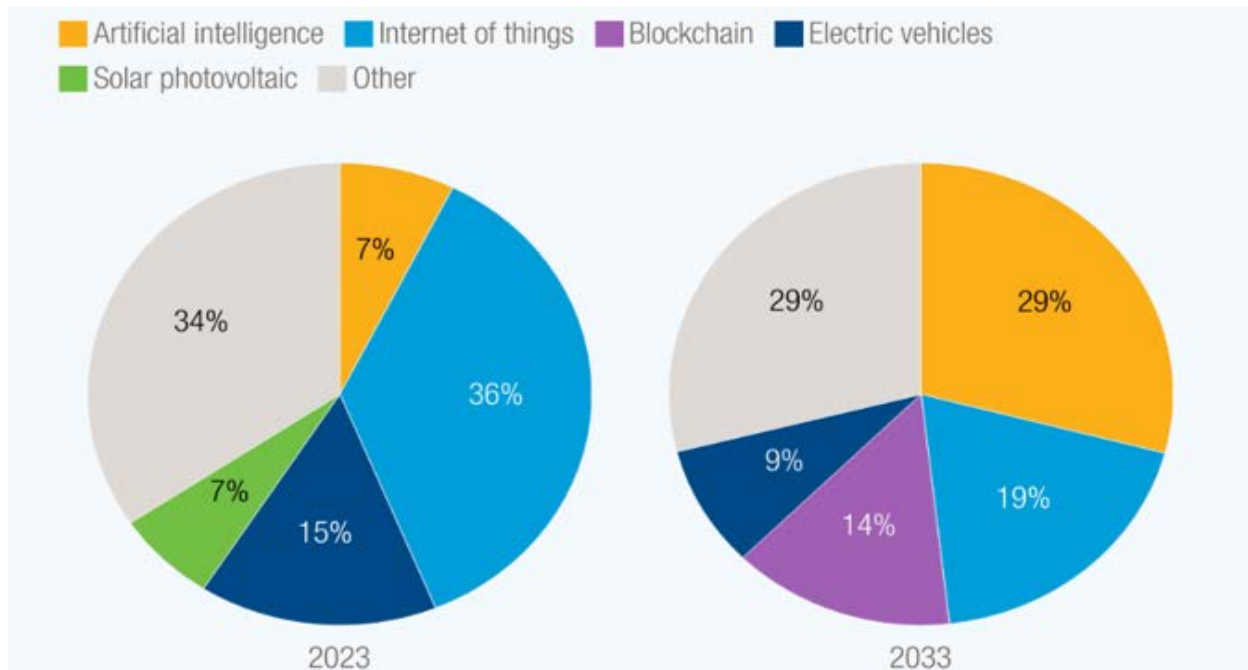

Рис. 1. Прогноз зростання частки ринку передових технологій, 2023–2033 рр., %

Примітка: жовтий колір – штучний інтелект; блакитний – технологія інтернет речей; фіолетовий – блокчейн; синій – електромобілі; зелений – сонячна енергія (фотоелектрична); сірий – інше
Джерело: [2].

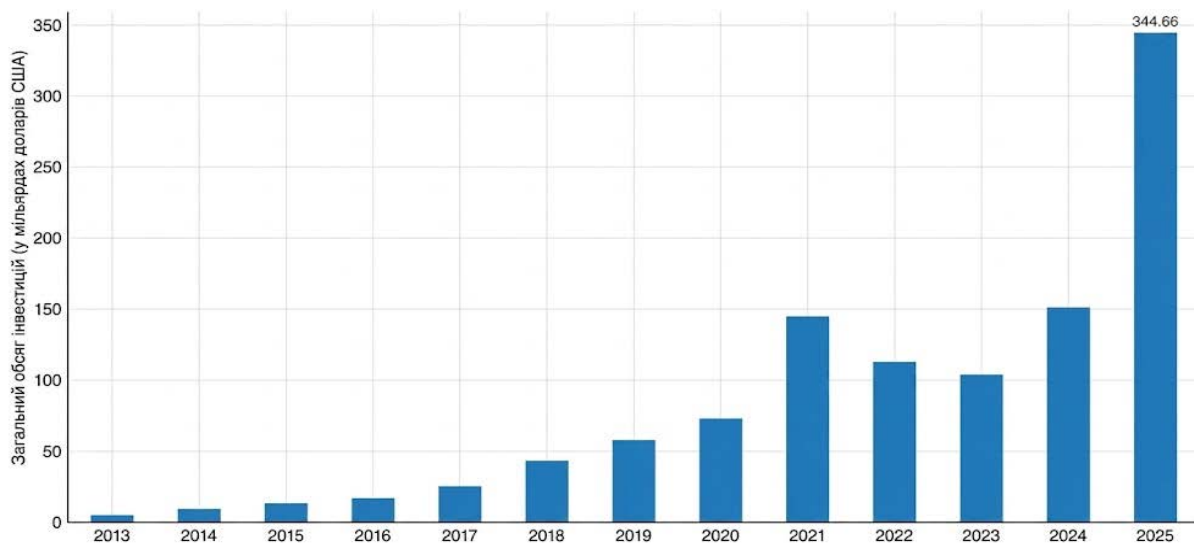

Рис. 2. Глобальні приватні інвестиції у штучний інтелект, 2013–2025 рр., млрд дол. США

Джерело: [4, с. 179].

Аналіз рис. 2 є свідченням зростання фінансування ІІІ та вказує на те, що інвестори дедалі активніше спрямовували кошти саме у цю сферу, а не лише загальному у технологічний сектор.

Щодо змін у динаміці корпоративних інвестицій, то до них Стенфордський університет відносить приватне фінансування, злиття і поглинання, придбання меншості часток (володіння менше ніж 50% акцій компанії) та публічне залучення коштів [4, с. 178]. У 2023 р. їхній загальний обсяг становив 201 млрд дол. США, у

2024 р. – 253,02 млрд дол., а у 2025 р. – 581,69 млрд дол. За останній рік цей показник зріс на 129,9%, при цьому приватні інвестиції у 2025 р. становили 344,66 млрд дол., або близько 60% загального обсягу корпоративного фінансування (рис. 3). Хоча структура інвестицій змінюється з року в рік, очевидно, що організації виділяють дедалі більші суми капіталу для зміцнення своїх можливостей та позицій у сфері ІІІ [4, с. 178].

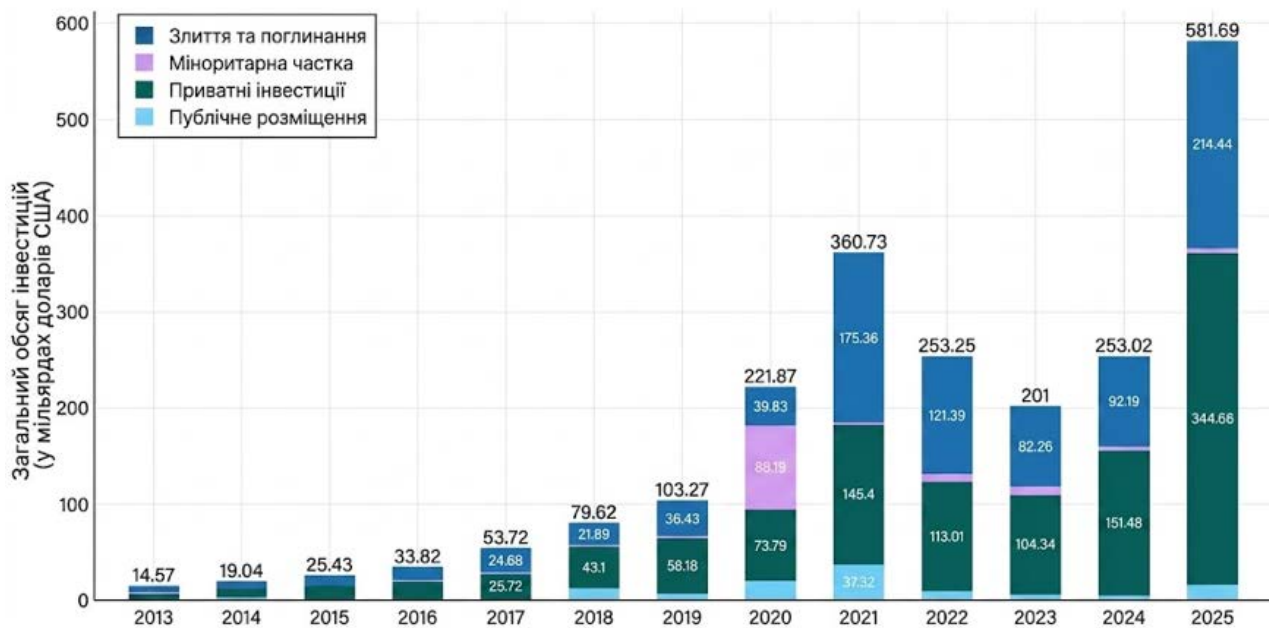

Рис. 3. Глобальні корпоративні інвестиції у штучний інтелект за інвестиційною діяльністю, 2013–2025 рр., млрд дол. США
Джерело: [4, с. 178].

Окремим напрямом корпоративного інвестування стали капітальні витрати найбільших технологічних компаній, спрямовані на розширення обчислювальної інфраструктури. Microsoft, Amazon, Alphabet і Meta активно інвестують у сервери, центри обробки даних, мережеве обладнання та інші основні засоби. Ця інфраструктура є необхідною для розвитку систем ШІ, але використовується й для інших напрямів їхньої діяльності. Тому в цьому дослідженні відповідні капітальні витрати розглядаються не як прямі інвестиції у ШІ, а як індикатор масштабу розширення обчислювальної інфраструктури та не зіставляються безпосередньо з показниками приватного чи венчурного фінансування.

Корпоративна звітність за 2025 р. свідчить про значне збільшення таких вкладень. Наприклад, Microsoft спрямувала на придбання та створення основних засобів 64,55 млрд дол., порівняно з 44,48 млрд дол. у 2024 р. та 28,11 млрд дол. у 2023 р. [17, с. 53]. Капітальні витрати Alphabet досягли 91,4 млрд дол., тоді як у 2024 р. вони становили 52,5 млрд дол., а у 2023 – 32,3 млрд дол. [18, с. 52]. Основними напрямками вкладень були сервери, мережеве обладнання та центри обробки даних [18, с. 38]. Meta здійснила капітальні вкладення на суму 72,22 млрд дол. у 2025 р. і спрогнозувала їхнє подальше збільшення у 2026 р. до 115–135 млрд дол. для підтримки систем ШІ та інших напрямів діяльності [19, с. 77]. Amazon у 2025 р. спрямувала на капітальні витрати 128,3 млрд дол., тоді як у 2024 р. вони становили 77,7 млрд дол. Значну частину цих коштів було вкладено в технологічну інфраструктуру – Amazon Web

Services (хмарного підрозділу компанії, AWS). У річному звіті Amazon збільшення капітальних витрат безпосередньо пов'язується з розвитком штучного інтелекту [20, с. 23].

Як вже було зазначено, показники цих компаній не варто ототожнювати з витратами виключно на систему ШІ, оскільки їхня інфраструктура не використовується лише для неї. Ці дані демонструють саме масштаб розширення ІТ-інфраструктури.

Сукупно чотири розглянуті корпорації спрямували у 2025 р. на капітальні вкладення 356,47 млрд дол. США проти 246,68 млрд дол. США у 2024 р., що відповідає приросту 44,5%. Зіставлення цієї величини з обсягами венчурного та приватного фінансування потребує обережності: капітальні витрати обслуговують усю операційну діяльність компаній, тоді як інвестиційні потоки спрямовуються безпосередньо в компанії сфери штучного інтелекту. Водночас сам масштаб таких вкладень засвідчує, що розбудова обчислювальної інфраструктури перетворилася на самостійний чинник формування конкурентних позицій.

Поряд із розбудовою інфраструктури змінюється і структура приватного фінансування. Особливо швидко зростають вкладення у компанії, що працюють у сфері генеративного ШІ. У 2025 р. обсяг приватних інвестицій у такі компанії досяг 170,87 млрд дол. США, що становило майже половину всіх приватних інвестицій у ШІ і перевищує показник 2024 р. на більше ніж 400% [4, с. 179]. (рис. 4)

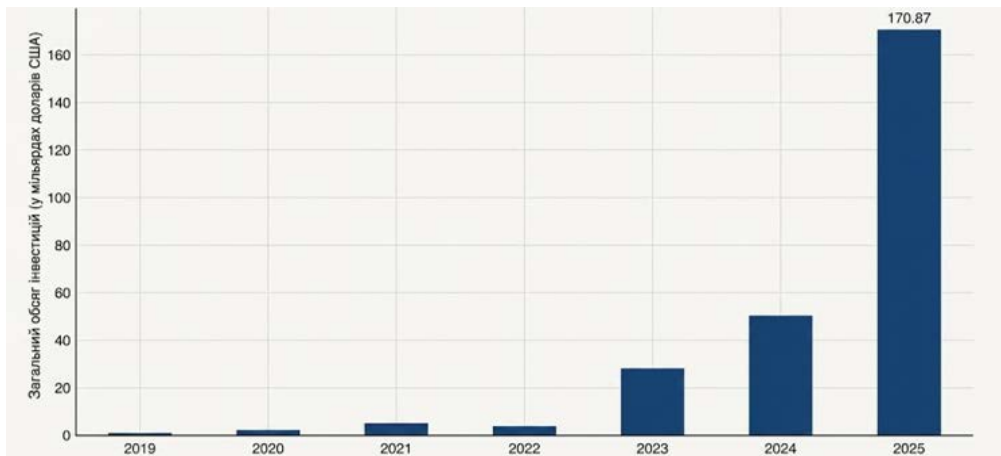

Рис. 4. Глобальні приватні інвестиції в генеративний ШІ 2019–2025 рр., млрд дол. США

Джерело: [4, с. 179].

Аналізуючи рис. 4, можна зробити висновок, що у період 2019–2022 рр. приватні інвестиції у генеративний ШІ залишалися порівняно незначними, тоді як із 2023 р. почалося їх різке зростання. Така динаміка показує, що генеративний ШІ став одним із головних напрямів приватного фінансування на ринку ШІ.

Окремо варто розглянути венчурне фінансування компаній у сфері ШІ. За даними ОЕСР, його обсяг у світі зріс із 8,3 млрд дол. США у 2012 р. до 258,7 млрд дол. у 2025 р. При цьому на ШІ припало близько 61% загальної вартості світових венчурних інвестицій, тоді як у 2022 р. ця частка становила 30%. Така динаміка відображає зростання ролі ШІ на світовому ринку венчурного капіталу та посилення інтересу інвесторів до відповідних компаній [5, с. 3].

Загальний обсяг світових венчурних інвестицій досяг максимуму у 2021 р., перевищивши 800 млрд дол. США, після чого почав скорочуватися. У 2025 р. він становив близько 427,1 млрд дол., що приблизно на 47% менше за рівень 2021 р. При цьому венчурне фінансування компаній у сфері ШІ після зниження з 257,3 млрд дол. у 2021 р. до 123,6 млрд дол. у 2023 р. знову почало швидко зростати. У 2025 р. воно досягло 258,7 млрд дол., тобто збільшилося приблизно на 109% порівняно з 2023 р. [5, с. 3]. Це свідчить про те, що ШІ займає дедалі більшу частку у структурі світового венчурного фінансування. Динаміку загального обсягу венчурних інвестицій та фінансування компаній у сфері ШІ наведено на рис. 5.

Рис. 5. Обсяг венчурних інвестицій загалом та інвестицій, пов'язаних зі штучним інтелектом, 2012–2025 рр., млрд дол. США

Джерело: [5, с. 3].

Особливо помітно зросло венчурне фінансування генеративного ШІ. У 2022 р. його обсяг становив 2,8 млрд дол. США, або близько 2% усіх венчурних інвестицій у ШІ. Уже у 2023 р. він збільшився до 15,3 млрд дол., а його частка – до 12%. ОЕСР пов'язує цей стрибок з появою ChatGPT наприкінці 2022 р. та подальшим поширенням інструментів генеративного ШІ. У 2025 р. венчурні інвестиції у компанії цього сегмента досягли 35,3 млрд дол. і становили понад 14% усього

венчурного фінансування ШІ. Фінансування ШІ характеризується високою концентрацією капіталу у великих угодах. У 2025 р. операції обсягом понад 100 млн дол. США забезпечили близько 73% загальної вартості венчурних інвестицій у компанії сфери ШІ. При цьому п'ять найбільших угод разом залучили майже 63 млрд дол. Угоди вартістю понад 1 млрд дол. сформували майже половину загальної вартості венчурних інвестицій у ШІ [5].

Висока концентрація капіталу сама по собі не дає достатніх підстав говорити про переінвестування або формування інвестиційної «бульбашки». Водночас подальше зростання вкладень дедалі більше залежатиме від економічних результатів використання ІІІ. За оцінкою Gartner, масштабне впровадження таких технологій підприємствами потребує більш передбачуваної окупності інвестицій [3]. Подібну думку висловлюють і українські дослідники Л. Слюсарчук та Я. Слюсарчук, які, аналізуючи трансформацію джерел фінансування від власних коштів до боргового капіталу, вказують на ризики формування «фіктивного капіталу» на ринку відповідних боргових зобов'язань та на складність вимірювання реальної віддачі від інвестицій [9].

Змінюється і те, куди саме іде венчурне фінансування. Із 2023 р. найбільше їх залучає галузь, яку ОЕСР називає ІТ-інфраструктурою та хостингом: 47,4 млрд дол. США у 2024 р. і 109,3 млрд дол. у 2025 р. Показник за 2025 р. становить понад 42% усіх венчурних вкладень у ІІІ – майже стільки ж, скільки отримала решта галузей разом. Сукупно за 2012–2025 рр. сюди

надійшло 256,1 млрд дол. [5, с. 11]. Для порівняння, раніше лідером був безпілотний транспорт, який за 2012–2022 рр. залучив 147,4 млрд дол. [5, с. 10]. Тобто лише за 2025 рік нова галузь отримала майже те саме, що попередній лідер набрав ціле десятиліття.

Розглянуті два напрями концентрації капіталу (генеративний штучний інтелект та обчислювальна інфраструктура) доповнюються третім виміром, пов'язаний не з галузевою, а з територіальною структурою фінансування.

Наступною особливістю ринку є нерівномірний територіальний розподіл фінансування. За даними Стенфордського університету, у 2025 р. США залучили 285,88 млрд дол. приватних інвестицій у розвиток ІІІ, Китай – 12,41 млрд дол., а Велика Британія – 5,9 млрд дол. Тобто американські вкладення перевищували китайські приблизно у 23 рази. Крім того, протягом року приватні інвестиції у США збільшилися на 160,2%, у Китаї – на 32,2%, а в країнах Європи – на 7,2% [4, с. 182]. (рис. 6).

Рис. 6. Географічний розподіл світових приватних інвестицій у ІІІ у 2025 р., млрд дол. США

Джерело: [4, с. 182].

Наведені дані свідчать про значну територіальну концентрацію приватних інвестицій у ІІІ. У 2025 р. США суттєво випереджали інші країни як за обсягом залученого капіталу, так і за темпами його зростання [4, с. 182].

Подібна концентрація простежується і у венчурному фінансуванні. За даними ОЕСР, у 2025 р. компанії зі США залучили близько 75% світової вартості венчурних інвестицій у ІІІ, або 194 млрд дол. США. На країни ЄС припало близько 6% (15,8 млрд дол.), на Китай – 5% (13,9 млрд дол.), а на Велику Британію – близько 5% (13,8 млрд дол.) [5, с. 8].

Показники Стенфордського університету та ОЕСР не слід безпосередньо зіставляти, оскільки перший аналізує ширший показник приватних інвестицій у компанії ІІІ, тоді як другий розглядає саме венчурне фінансування. Проте обидва джерела показують високу концентрацію інвестиційного капіталу у США

[4, с. 182; 5, с. 8].

Інституційне пояснення цієї асиметрії пропонує Г. Андрощук, який на основі аналізу національних стратегій понад шістдесяті країн констатує формування двох технологічних просторів, зазначаючи, що обсяги державних інституцій у технології штучного інтелекту різняться між країнами в сотні разів [11].

На територіальний розподіл інвестицій впливають не лише рішення приватних компаній і фондів, а й державна політика. Окремі програми спрямовані на розвиток центрів обробки даних, енергетичної інфраструктури та виробництва напівпровідників. Такі заходи створюють додаткові умови для розширення обчислювальних потужностей у країнах, які активно підтримують розвиток ІІІ.

У США основні напрями такої політики визначено в документі «America's AI Action Plan», який був оприлюднений у 2025 р. План передбачає спрощення

дозвільних процедур для будівництва центрів обробки даних, підприємств із виробництва напівпровідників та енергетичних об'єктів. Окремо зазначено про використання федеральних земель для розміщення центрів обробки даних і пов'язаної з ними енергетичної інфраструктури, а також заходи з розвитку електромереж. Документ не встановлює єдиного обсягу державного фінансування цих заходів. Його положення переважно стосуються регуляторних, земельних та інфраструктурних умов, необхідних для подальшого розширення обчислювальних потужностей [12, с. 14–15].

Прикладом прямої державної підтримки є програма Empire AI у штаті Нью-Йорк. Штат передбачив 275 млн дол. США у формі капітальних грантів та іншого фінансування, а приватні партнери мають додатково надати понад 125 млн дол. Кошти спрямовуються на розвиток ШІ, досліджень та інновацій у штаті [13].

У Європейському Союзі одним із напрямів розвитку обчислювальної інфраструктури стали «фабрики ШІ». Відповідно до «AI Continent Action Plan», на їх розвиток у 2021–2027 рр. передбачено 10 млрд євро. У плані, який був оприлюднений у квітні 2025 р., передбачалося створення 13 таких центрів до 2026 р. [14, с. 2]. «Фабрики ШІ» формуються навколо європейських суперкомп'ютерів EuroHPC і мають забезпечувати доступ до обчислювальних ресурсів, даних та інших засобів для розроблення моделей і застосунків ШІ [15].

В межах ініціативи InvestAI окремо передбачено залучення 20 млрд євро для створення до п'яти «гігафабрик ШІ». Кошти призначені для розроблення та навчання складних моделей і мають бути приблизно в чотири рази потужнішими за звичайні «фабрики ШІ» [14, с. 2]. При цьому наведені суми характеризують різні програми фінансування, тому сумувати ці показники некоректно.

Офіційна статистика приватних інвестицій не показує реальної кількості грошей, які Китай вкладає у штучний інтелект. Причина в тому, що ці дані не враховують спеціальні державні фонди, які не лише прагнуть заробити, а й фінансують важливі для уряду напрямки. За підрахунками Стенфордського університету, з 2000 по 2023 рік такі фонди інвестували у різні сфери 912 млрд доларів, з яких приблизно 184 млрд отримали саме компанії у сфері ШІ [4, с. 184]. Тому, якщо оцінювати фінансування лише за приватними вкладеннями, то здаватиметься, що Китай витрачає на ШІ набагато менше, ніж насправді.

Крім фінансової підтримки компаній, Китай активно розбудовує обчислювальну інфраструктуру. Їхній

головний проєкт у цій сфері – програма «Східні дані – західні обчислення», спрямована на створення та розширення мережі центрів обробки даних у різних регіонах країни. Станом на літо 2024 року прямі інвестиції в реалізацію проєкту перевищили 6,1 млрд доларів, а загальні залучені кошти склали близько 200 млрд юанів. Завдяки цьому в центрах обробки даних вже встановили майже 2 мільйони серверних стійок [16].

Наведені програми США, ЄС і КНР передбачають різні форми підтримки, тому їхні показники не можна безпосередньо порівнювати. Ці приклади показують, що державна політика сприяє зосередженню інфраструктури й інвестицій у регіонах із найкращими умовами для розвитку ШІ, а доступ до створених потужностей визначає коло їхніх користувачів. Така територіальна концентрація також спрямовує більше капіталу до компаній, які забезпечують обчислення, зберігання даних і розміщення цифрових систем.

Висновки. Проведене дослідження засвідчило, що світовий ринок штучного інтелекту перебуває на етапі швидкого інвестиційного розширення. У 2025 р. на штучний інтелект припало 61% світового венчурного фінансування, або 258,7 млрд дол. США, тоді як корпоративні інвестиції сягнули 581,69 млрд дол. США. Обґрунтовано необхідність розмежування обсягу ринку, приватних і корпоративних інвестицій, венчурного фінансування та сукупних витрат на технології, оскільки ці показники характеризують різні стадії руху капіталу та різні кола суб'єктів. Встановлено три взаємопов'язані напрями концентрації капіталу: у сегменті генеративного ШІ, обчислювальній інфраструктурі та територіальному вимірі. Окремо виявлено структурну концентрацію венчурного фінансування у великих угодах: у 2025 р. операції обсягом понад 100 млн дол. США сформували 73% їх загальної вартості, тоді як на компанії США припало 75% світової вартості венчурних інвестицій у ШІ. Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості їх використання для оцінювання конкурентних позицій країн і компаній на ринку штучного інтелекту, а також під час обґрунтування напрямів державної технологічної підтримки. Сформульоване розмежування показників інвестиційної активності може слугувати методичним підґрунтям для подальших емпіричних досліджень в цій галузі.

Декларація про використання штучного інтелекту. При підготовці статті ШІ (Claude Opus 5, 2026) використовувався для уточнення перекладу анотації та для виявлення, редагування помилок у тексті. Автори несуть повну відповідальність за науковість, точність та цілісність контенту.

Список використаних джерел:

1. UN Trade and Development (UNCTAD). Technology and Innovation Report 2025: Inclusive artificial intelligence for development. Geneva: UN Trade and Development (UNCTAD), 2025. Xiii. 168 p. URL: <https://unctad.org/publication/technology-and-innovation-report-2025> (дата звернення: 10.06.2026).
2. UN Trade and Development (UNCTAD). AI market projected to hit \$4.8 trillion by 2033, emerging as dominant frontier technology. 2025. URL: <https://unctad.org/news/ai-market-projected-hit-48-trillion-2033-emerging-dominant-frontier-technology> (дата звернення: 11.06.2026).
3. Gartner Says Worldwide AI Spending Will Total \$2.5 Trillion in 2026: Press release. 2026. URL: <https://www.gartner.com/en/newsroom/press-releases/2026-1-15-gartner-says-worldwide-ai-spending-will-total-2->

point-5-trillion-dollars-in-2026 (дата звернення: 10.06.2026).

4. Stanford Institute for Human-Centered Artificial Intelligence. The 2026 AI Index Report. Chapter 4: Economy. Stanford University, 2026. URL: https://hai.stanford.edu/assets/files/ai_index_report_2026_chapter_4_economy.pdf (дата звернення: 15.06.2026).

5. OECD. Venture capital investments in artificial intelligence through 2025. OECD Policy Briefs. No. 50. Paris : OECD Publishing, 2026. 16 p. DOI: <https://doi.org/10.1787/a13752f5-en>

6. Sudarmaji E. Do AI startups receive systematically higher funding than non-AI startups? An empirical analysis of efficient capital allocation versus market distortions. *Investment Management and Financial Innovations*. 2026. Vol. 23, No. 2. Pp. 97–110. DOI: [https://doi.org/10.21511/imfi.23\(2\).2026.08](https://doi.org/10.21511/imfi.23(2).2026.08)

7. Kampmann D. Venture capital, the fetish of artificial intelligence, and the contradictions of making intangible assets. *Economy and Society*. 2024. Vol. 53, No. 1. Pp. 39–66. DOI: <https://doi.org/10.1080/03085147.2023.2294602>

8. Goldfarb A., Taska B., Teodoridis F. Could machine learning be a general purpose technology? A comparison of emerging technologies using data from online job postings. *Research Policy*. 2023. Vol. 52, No. 1. Art. 104653. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.respol.2022.104653>

9. Слюсарчук Л., Слюсарчук Я. Використання штучного інтелекту в бізнесі: проблеми фінансування. *Економічний простір*. 2026. № 212. С. 193–200. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.212.193-200>

10. Єременко А. Новий світовий економічний порядок: штучний інтелект проти геоелектронічної фрагментації. *Економіка та суспільство*. 2026. № 85. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/7945> (дата звернення: 19.06.2026).

11. Андрощук Г. О. Політика і стратегії розвитку штучного інтелекту в країнах світу: quo vadis? (Ч. 1). *Наука, технології, інновації*. 2023. № 1. С. 15–29. DOI: <https://doi.org/10.35668/2520-6524-2023-1-03>

12. The White House. America's AI Action Plan. 2025. URL: <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2025/07/Americas-AI-Action-Plan.pdf> (дата звернення: 02.06.2026).

13. New York State Division of the Budget. Empire State Development Corporation. URL: <https://www.budget.ny.gov/pubs/archive/fy25/ex/agencies/appropdata/EmpireStateDevelopmentCorporation.html> (дата звернення: 05.06.2026)

14. European Commission. Factsheet: AI Continent Action Plan. Brussels : European Commission. 2025. URL: <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/attachment/881048/Factsheet%20AI%20Continent%20Action%20Plan.pdf> (дата звернення: 02.06.2026).

15. European Commission. AI Continent Action Plan – Q&A. 2025. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/faqs/ai-continent-action-plan-qa> (дата звернення: 02.06.2026).

16. The State Council, The People's Republic of China. China invests over 6.1 billion USD in major computing hubs: official. 2024. URL: https://english.www.gov.cn/news/202408/29/content_WS66d03a1ac6d0868f4e8ea539.html (дата звернення: 05.06.2026).

17. Microsoft Corporation. Form 10-K for the fiscal year ended June 30, 2025. 2025. URL: <https://www.sec.gov/Archives/edgar/data/789019/000095017025100235/msft-20250630.htm> (дата звернення: 02.06.2026).

18. Alphabet Inc. Form 10-K for the fiscal year ended December 31, 2025. 2026. URL: <https://www.sec.gov/Archives/edgar/data/1652044/000165204426000018/goog-20251231.htm> (дата звернення: 02.06.2026).

19. Meta Platforms, Inc. Form 10-K for the fiscal year ended December 31, 2025. 2026. URL: <https://www.sec.gov/Archives/edgar/data/1326801/000162828026003942/meta-20251231.htm> (дата звернення: 02.06.2026).

20. Amazon. Amazon Annual Report 2025. 2026. URL: https://s2.q4cdn.com/299287126/files/doc_financials/2026/ar/Amazon-2025-Annual-Report.pdf (дата звернення: 02.06.2026).

References:

1. UN Trade and Development (UNCTAD). (2025) Technology and Innovation Report 2025: Inclusive artificial intelligence for development. Geneva : UN Trade and Development (UNCTAD). Xiii. <https://unctad.org/publication/technology-and-innovation-report-2025> [in English].

2. UN Trade and Development (UNCTAD). (2025). AI market projected to hit \$4.8 trillion by 2033, emerging as dominant frontier technology. <https://unctad.org/news/ai-market-projected-hit-48-trillion-2033-emerging-dominant-frontier-technology> [in English].

3. Gartner Says Worldwide AI Spending Will Total \$2.5 Trillion in 2026: Press release. (2026). Gartner. <https://www.gartner.com/en/newsroom/press-releases/2026-1-15-gartner-says-worldwide-ai-spending-will-total-2-point-5-trillion-dollars-in-2026> [in English].

4. Stanford Institute for Human-Centered Artificial Intelligence. (2026). The 2026 AI Index Report. Chapter 4: Economy. Stanford University. https://hai.stanford.edu/assets/files/ai_index_report_2026_chapter_4_economy.pdf [in English].

5. OECD. (2026). Venture capital investments in artificial intelligence through 2025. OECD Policy Briefs. No. 50. Paris : OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/a13752f5-en> [in English].
6. Sudarmaji, E. (2026). Do AI startups receive systematically higher funding than non-AI startups? An empirical analysis of efficient capital allocation versus market distortions. *Investment Management and Financial Innovations*, 23(2), 97–110. [https://doi.org/10.21511/imfi.23\(2\).2026.08](https://doi.org/10.21511/imfi.23(2).2026.08) [in English].
7. Kampmann, D. (2024). Venture capital, the fetish of artificial intelligence, and the contradictions of making intangible assets. *Economy and Society*, 53(1), 39–66. <https://doi.org/10.1080/03085147.2023.2294602> [in English].
8. Goldfarb, A., Taska, B., & Teodoridis, F. (2023). Could machine learning be a general purpose technology? A comparison of emerging technologies using data from online job postings. *Research Policy*, 52(1). Art. 104653. <https://doi.org/10.1016/j.respol.2022.104653> [in English].
9. Sliusarchuk, L., & Sliusarchuk, Ya. (2026). Vykorystannia shtuchnoho intelektu v biznesi: problemy finansuvannia [Using artificial intelligence in business: Financing issues]. *Ekonomichniy Prostir*, (212), 193–200. <https://doi.org/10.30838/EP.212.193-200> [in Ukrainian].
10. Yeremenko, A. (2026). Novyi svitovyi ekonomichnyi poriadok: shtuchnyi intelekt proty heoekonomichnoi frahmentatsii [The new world economic order: Artificial intelligence against geoeconomic fragmentation]. *Ekonomika ta Suspilstvo*, (85). <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/7945> [in Ukrainian].
11. Androshchuk, H. O. (2023). Polityka i stratehii rozvytku shtuchnoho intelektu v krainakh svitu: quo vadis? (Chastyna 1) [Policies and strategies for the development of artificial intelligence in the countries of the world: Quo vadis? (Part 1)]. *Nauka, Tekhnolohii, Innovatsii*, (1), 15–29. <https://doi.org/10.35668/2520-6524-2023-1-03> [in Ukrainian].
12. The White House. (2025). America's AI Action Plan. <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2025/07/Americas-AI-Action-Plan.pdf> [in English].
13. New York State Division of the Budget. Empire State Development Corporation. <https://www.budget.ny.gov/pubs/archive/fy25/ex/agencies/appropdata/EmpireStateDevelopmentCorporation.html> [in English].
14. European Commission. Factsheet: AI Continent Action Plan. (2025). Brussels: European Commission. <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/attachment/881048/Factsheet%20AI%20Continent%20Action%20Plan.pdf> [in English].
15. European Commission. (2025). AI Continent Action Plan – Q&A. <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/faqs/ai-continent-action-plan-qa> [in English].
16. The State Council, The People's Republic of China. (2024). China invests over 6.1 billion USD in major computing hubs: official. https://english.www.gov.cn/news/202408/29/content_WS66d03a1ac6d0868f4e8ea539.html [in English].
17. Microsoft Corporation. (2025). Form 10-K for the fiscal year ended June 30, 2025. <https://www.sec.gov/Archives/edgar/data/789019/000095017025100235/msft-20250630.htm> [in English].
18. Alphabet Inc. (2026). Form 10-K for the fiscal year ended December 31, 2025. <https://www.sec.gov/Archives/edgar/data/1652044/000165204426000018/goog-20251231.htm> [in English].
19. Meta Platforms, Inc. Form 10-K for the fiscal year ended December 31, 2025. (2026). <https://www.sec.gov/Archives/edgar/data/1326801/000162828026003942/meta-20251231.htm> [in English].
20. Amazon. (2026). Amazon Annual Report 2025. https://s2.q4cdn.com/299287126/files/doc_financials/2026/ar/Amazon-2025-Annual-Report.pdf [in English].

Дата надходження статті: 31.08.2026 р.

Дата прийняття статті до друку: 12.10.2026 р.

Дата публікації (оприлюднення) статті: 26.10.2026 р.

Стаття поширюється на умовах ліцензії Creative Commons Attribution License International CC-BY.